

ג. כאמור, החלוקה הנזכרת אמורה לענין חלה (ששם הקובע הוא צורת העיסות והתדמותן זו לזו) אבל לענין כלאים, בארו בתוס' (עפ"י משנה ריש כלאים) שהחטים מין לעצמם, השעורים ושבולת שועל לעצמם, והכוסמים והשיפון לעצמם.

ולענין חמץ ומצה – כולם מצטרפים עם כולם (תוס' כאן ולהלן עה: עפ"י הברייתא שם. וכן כתב הר"ן בפסחים לה וס"פ). ויש מי שצדד בדעת כמה מהראשונים שאף לענין מצות מצה אין מצטרפים אלא מינים הדומים כגון חטים וכוסמין אבל לא חטים ושעורים (עפ"י מנחת חינוך י"ד).

ג. התבואה הקמחים והבצקות, מצטרפים אלו עם אלו לענין חיוב לאוכל מן החדש (רב כהנא), לחמץ בפסח (רב יוסף), לאוכל מעשר שני חוץ לחומה (רב פפא), ולענין טומאת אוכלין בכביצה (רבא).

ואולם קליפת השעורה אינה מצטרפת עם הגרעין, וכן לענין טומאת אוכלין, היא מפרידה מחיבור כולם לצירוף כביצה (רש"י) – מפני שאינה נאכלת. ודוקא בשעורים יבשות, אבל לחות מצטרפות (אם מדין 'שומר' לפרי, אם מפני שראויות לאכילה – שתי לשונות ברש"י. יש שפרשו חילוק לחות ויבשות בדרך אחרת. וע' שפ"א).

קליפת החטים ראויה לאכילה ומצטרפת.

קכב. א. מאימתי מותר לקצור ולאכול מן החדש – משעת קצירת העומר או משעת הבאתו?

ב. מהו הדבר הקובע בתבואה, לשייכה לתבואה החדשה או הישנה?

א. למסקנת הגמרא, משעת קצירת העומר – מותרת הקצירה בחדש (ראשית קצירכם).

בזמן הזה שאין עומר קרב, נחלקו דעות הפוסקים האם יש איסור קצירה בחדש עד לט"ז בניסן אם לאו, כמובא למעלה.

משעת הבאת העומר מותרת התבואה החדשה באכילה.

הקוצר לפני העומר – אינו לוקה, שאין זה איסור 'לאו'. אבל האוכל כזית מן החדש – לוקה (עפ"י רמב"ם תמידין ומוספין ז, כא; מאירי חלה פ"א; כפתור ופרח נה).

ב. השלב הקובע בתבואה לענין איסור 'חדש' הוא השרשתה באדמה (אשר תזרע בשדה); אם נשתרשה קודם לעומר – העומר מתירה, ואם לאו, הרי היא עומדת באיסור 'חדש' עד לעומר הבא.

ונחלקו אמוראים האם הזמן הקובע לענין זה הוא קצירת העומר או הבאתו.

הרמב"ם פסק כדעה האחרונה, הלכך כל תבואה שהשרישה עד להבאת העומר – העומר מתירה. ויש שחילקו בין איסור קצירה לאיסור אכילה.

דף עא

קכג. א. תבואה שאין מביאים ממנה עומר – האם היא אסורה בקצירה קודם לעומר?

ב. אלו דברים היו אנשי יריחו נוהגים? האם היו ברצון החכמים? ומה היתה תגובת החכמים?

ג. קצירה לשחת – האם נחשבת קצירה, לענין עשייתה קודם לעומר ולענין הפסק השדה לפאה?

ד. אלו דברים מפסיקים לפאה, להחשב כשדות נפרדות לתת פאה מכל אחת ואחת?

א. אסור לקצור מן החדש אפילו ממינים שאינם כשרים להביא מהם עומר, כלומר שאר מיני הדגן מלבד השעורים (ראשית ראשית מחלה). אבל ממקומות שאינם ראויים לעומר, כגון בית השלחין (שבעמקים. עתוס' סח.) – אין בהם איסור קצירה (וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר...).

כתבו התוס' (סח.) שמדין תורה מותר לקצור בכל מקום שאינו כשר לכתחילה להבאה, ואולם מדרבנן אסור מלבד במקום הפסד כשישהה מלקצור. ויש מי שמצדד לומר בדעת הרמב"ם שאפילו כשאין הפסד, כל שאין להביאו לכתחילה – מותר לקצרו (עפ"י מנחת חינוך שב).

ב. אנשי יריחו היו מרכיבים דקלים בערב פסח כל היום, בסברם שאין זו מלאכה חשובה; והיו כורכים את שמע (– לא הפסיקו בין המלים (ערש"י; פסחים נו וירושלמי). ויש מפרשים שלא היו מפסיקים בין 'ישראל' לשם, או בין 'אחד' ל'ברוך', או בין אחד ל'ואהבת' (עתוס'; רש"י פסחים נו ומהרש"א). או שהיו אומרים 'היום על לבבך'. ע' פסחים נו; והיו קוצרים מהחדש לפני העומר. לדברי רבי מאיר, שלושה אלו היו נעשים ברצון חכמים. ולרבי יהודה – שלא ברצון חכמים, מלבד קצירה קודם לעומר שהיא ברצון חכמים [בבית השלחין שבעמקים, כנ"ל. ולדעתו אינה נמנית בתוך ששת הדברים שעשו אנשי יריחו]. ומכל מקום בכל אלו לא מיחו בהם חכמים.

וכן היו גודשים מן החדש קודם לעומר – שלא ברצון חכמים (שמא יבואו לאכול, ואין כאן הפסד). ולא מיחו בידם (הן לר"מ הן לר"י).

והיו נוהגים התר בגמזיות (= ענפים) של הקדש של חרוב ושקמה (שסתמם לקורות) באמרם: אבותינו לא הקדישו אלא את העיקר, לצורך קורות, אבל הענפים [הגדלים לאחר מכן. פסחים נו:]: מותרים [וחכמים אומרים, אמנם אין מעילה בגידולים אבל איסור יש]; והיו פורצים פרצות בגנותיהן ופרדסיהן בשני בצורת, כדי להאכיל לעניים פירות הנושרים, בשבתות ובימים טובים (וע' בפירוט בפסחים נו). – שני אלו היו שלא ברצון חכמים, וכדברי רבי יהודה (וכן סתמה המשנה בפסחים) אף מיחו בידם החכמים על מעשים אלו. וכן הוסיף ר"י שהיו נותנים פאה לירק ומיחו בידם, מפני שפטרם מן המעשר שלא כדין, שהרי אין פאה לירק.

ג. קצירה לשחת (= התבואה בירקותה, שאינה ראויה אלא לבהמה או לעשותה קליות), האם נחשבת 'קצירה' לענין חדש ולפאה, יש בה כמה שיטות תנאים, ואלו הן השיטות כפי מסקנת הסוגיא:
לדעת רבי מאיר, הקוצר לשחת למאכל בהמה או לאדם, כל זמן שלא הביאה שלישי אינה נחשבת 'קצירה' ומותרת קודם לעומר ומפסקת את השדה לענין פאה.

לרבי יהודה (והיא גם שיטת תנא קמא דמתניתין, שר' יהודה באמרו 'אימת' לא בא לחלוק אלא לפרש) – דוקא כשקוצר כדי להאכיל לבהמה, אבל כשקוצר לאדם [כגון לקליות] אפילו קודם הבאת שלישי הרי זו 'קצירה'. ולענין קצירה קודם לעומר די כשהתחיל לקצור לפני הבאת שלישי, ואז יכול להמשיך לקצור לשחת גם אחר כך קודם לעומר (עפ"י רש"י ותוס'; ירושלמי פאה ב, א).

א. בירושלמי (פאה ב, א) דנו אם רבי מאיר ורבי יהודה אמרו דבר אחד. ואינו מחלק בין קוצר לאדם או לבהמה. (וע' גם ברש"י פסחים כג. והתו' שם תמהו).

ב. מהרמב"ם נראה שפסק כרבי יהודה לענין עומר. אלא שמשמע מדבריו שאין התר לאחר שלישי בגלל שהתחיל לקצור קודם הבאת שלישי [שיתכן וחכמים חולקים על רבי יהודה בדיון זה. ע' רש"י ירושלמי פאה ב, א]. ולענין פאה – ע' בהל' מתנות עניים ב, ז; לח"מ הל' תמידין ומוספין פ"ז; שהרת הקדש וגליון מהרש"א כאן; חדושים ובאורים יג, יח).

לרבי שמעון, גם לאחר הבאת שלישי קצירה לשחת איננה נחשבת קצירה ומותרת קודם לעומר. מהתוס' משמע רק כשקוצר לבהמה. ובשפ"א נקט כן כדבר פשוט מחמת לשון המשנה. ואולם בשטמ"ק במשנה כתב שלר"ש ה"ה לאדם כדמוכה בגמרא. וכ"כ ב'חדושי הרשב"א' כאן ובפירוט הר"ש לתורת כהנים אמור י.

ורש"י במשנה כתב בדברי רבי שמעון 'יאכיל לבהמתו' [ונראה שאין מזה הכרח, כי מפרש דברי המשנה 'יאכיל' שהרי לאדם עצמו אסור. ומה שנקטה זאת המשנה, להשמיענו שאין איסור האכלה לבהמה קודם העומר]. ומה שנראה מדברי רש"י בגמרא (ד"ה הו) שאפילו קוצר לאדם, יתכן ולא כתב כן אלא לפי הצד בגמרא שרבי יהודה אמר בקוצר לאדם וא"כ כמו כן י"ל לר"ש, אבל לפי האמת י"ל שר"ש לא אמר אלא בקוצר לבהמה. כן כתב בספר קרן אורה).

וכן שיטת רבי עקיבא (אליבא דר' יוחנן) לענין הפסקה לפאה, שאין זו קצירה, ואפילו קוצר לצורך אכילת אדם.

לדעת חכמים, אין קצירה לשחת מפסקת לפאה אא"כ חרש.

משמע אפילו ללא הגעת שלישי, ואף לבהמה. אך לענין העומר, אם נחשבת 'קצירה' אם לאו – אין מפורש בדבריהם. ובשפת אמת נקט שלא מסתבר שחכמים יחלקו בקצירה לשחת קודם שלישי ולבהמה, שודאי זו אינה 'קצירה'. (וע"ע לח"מ תמידין ז, טו; לקוטי הלכות; חדושים ובאורים יג, יח).

א. אפשר שאם בשלה התבואה כל צרכה, הרי זו קצירה ואינה מפסקת לפאה. אך יתכן שאין חילוק בין שלישי לבישול גמור (עפ"י תוס' [ושמא יש לחלק בין קצירת אדם לגמלים וכד']. וכצד האחרון מבואר מרש"י, שאפילו בבישול כל צרכו – מפסיק).

ב. הנידון הנ"ל שייך גם לענין גוף חלות חיוב פאה קודם הבאת שלישי; לתנא קמא תבואה שלא הביאה שלישי פטורה מלקט שכחה ופאה, מפני שאין זו קצירה והתורה אמרה ובקצרכם את קציר ארצכם... ולרבי שמעון חייבת (עפ"י תוספתא סופ"י).

ואפילו התחיל לקצור עד שלא הביאה שלישי וגמר משהביאה – פטורה לתנא קמא (ירושלמי פאה ב, א), עכ"פ לרבי יהודה ורבי מאיר (ע' רש"ס שם).

ג. יש שפרשו הבאת שלישי שבכאן בשונה משאר מקומות; שלישי אחרון של גמר הבישול (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם; רע"ב. וע' ברכת הובח, מנחה טהורה, קרן אורה, רש"ש, יד דוד ושפת אמת). ויש מי שצדד ששיעור הבאת שלישי היינו שלישי 'בישול' ולא שלישי גודל החטה (ע' מעדני ארץ תרומות ב, י אות ג; מנח"ש ח"ג קנה, כא).

ד. אלו מפסיקין לפאה, בשדה זרעים (ולא בשדה אילן):

הנחל [אעפ"י שאינו מושך מים. ירושלמי]; השלולית [המושכת מי גשמים. שם]; דרך היחיד (רחבה ד' אמות) ודרך הרבים (ט"ז אמה); וכן שביל צר הקבוע כל ימות השנה, בין של יחיד בין של רבים (עפ"י ירושלמי, עתוס); שדה בור או ניר (ויש חילוק ברוחב ההפסק ובגודל השדה – ע' רמב"ם מתנ"ע ג, ד), או שדה זרועה בזרע אחר.

הקוצר לשחת – מחלוקת, כדלעיל.

שדה שאכל חגב מאמצעה, או קרסמוה נמלים או שברה הרוח קמותיה – אם חרש – מפסיק (כדין ניר), ואם לאו אינו מפסיק. וזה דוקא באותם אופנים ולפי השיטות שקוצר לשחת אינו מפסיק, אבל אם קוצר לשחת מפסיק, כל שכן שבאלו מפסיק, שהרי אין לדון כאן כתחילת קצירה כי אין זו פעולת אדם. המנמר שדהו (כגון קוצר שורה ומניח שורה) לצורך קליות – דינו כדין קוצר לשחת לצורך אדם. המנמר לצורך אוצר ויישון – הרי זה כקוצר לשחת לאחר הבאת שלישי.